

גודל גופן AX AX AX

משרד המשפטים | אודות | נושאים משפטיים בטיפול המחלקה | חדשות ועדכונים | יצירת קשר | מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט בין-לאומי)

משרד המשפטים < יחידות וועדות < יעוץ וחקיקה < נושאים משפטיים בטיפול המחלקה < הוועדה הציבורית לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין-ועדת שניט

הוועדה הציבורית לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין-ועדת שניט

נושאים משפטיים בטיפול המחלקה

הגשת המלצות הוועדה הציבורית לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין לשר המשפטים.

שר המשפטים, יעקב נאמן, נפגש הבוקר עם הוועדה הציבורית לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין, בראשות פרופ' דן שניט, על מנת לקבל ההמלצות הסופיות של הוועדה. הוועדה מונתה במרץ 2005, היא פרסמה דוח ביניים לתגובת הציבור באפריל 2008, דו"ח משלים בספטמבר 2011 וב- 27 בדצמבר 2011 הגישה לשר המשפטים את המלצותיה הסופיות.

המלצות הוועדה כוללות הצעת חוק להסדרת האחריות ההורית המשותפת למימוש זכויות הילד ולהבטחת טובתו, הן בעת שההורים נשואים והן בעת שהם גרושים, והצעות חקיקה בקשר להתדיינות בעניינים הקשורים לילדים בבתי המשפט לענייני משפחה בבתי הדין הדתיים. שר המשפטים בחן הצעות החקיקה עליהן המליצה הוועדה והחליט להעביר מסקנות הוועדה ליועץ המשפטי לממשלה לשם הכנת תזכיר הצעת חוק בנושאים בהתאם להמלצות הוועדה.

הרקע להקמת הוועדה

בכתב המינוי של הוועדה היא התבקשה לבחון את אופן יישום הכללים הקבועים בחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות, התשכ"ב – 1962 בנוגע למימוש ההורות ולקביעת המשמורת והסדרי הראיה בעת הגירושין. בפרט התבקשה הוועדה ליתן המלצותיה לעניין הציודוק להמשיך את תחולתה של "חזקת הגיל הרך", שבסעיף 25 לחוק, הקובעת שילדים עד גיל 6 יהיו אצל אמם, אלא אם כן החליט בית המשפט שיש סיבות מיוחדות לקבוע אחרת. כמו כן התבקשה הוועדה להציע דרכים לשכלול הכלים העומדים לרשות בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הדתיים לשם קביעת טובת הילד בנוגע להסדרים אלה.

הקמת הוועדה נועדה להסדיר נושא האחריות ההורית על פי אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, 1989, שמדינת ישראל אשררה בשנת 1991 ושעוד- 189 מדינות הצטרפו אליה. האמנה מתבססת על תפיסה שהתפתחה בשני הדורות האחרונים, לפיה ילדים

הם בעלי זכויות כלפי הוריהם וכלפי המדינה. בהתאם לכך ההורים אחראים במשותף להבטיח טובת הילד כשיקול ראשון במעלה, ולממש זכויותיו העצמאיות של ילדם המניות באמנה. תפקיד המדינה לפי האמנה הוא להבטיח מימוש זכויות הילדים על ידי ההורים ועל ידי החברה. בכך נותנת האמנה ביטוי לשינוי המחשבת העמוק שחל בהכרה המוסרית, החברתית והמשפטית במחויבות המשפחה, החברה והמדינה להבטחת טובתם וזכויותיהם של ילדים.

תמצית המלצות הוועדה

1. אחריות הורית:

מוצע להשתית בחוק מערכת יחסי הגומלין בין הורים ובין ילדיהם על האחריות ההורית המשותפת למימוש זכויות ילדיהם. זכויות אלה חובקת את כל תחומי חייו של הילד והן באות להבטיח שלומו ורווחתו ואת הקשר הממשי בינו לבין שני הוריו, גם כשהם מתגרשים. הוועדה מצאה לנכון לכלול במפורש בחוק זכותו של הילד לקשר משפחתי עם אחיו ואחיותיו והורי הוריו.

2. טובת הילד:

לפי האמנה נדרשים ההורים והמדינה להעמיד בראש מעיניהם "טובת הילד" באופן שיהווה שיקול ראשון במעלה בכל פעולה שהם נוקטים בענייניו. עקרון העל של "טובת הילד" מבטא תפיסה שעל ההורים לתת משקל מועדף לזכויות הילד וצרכיו ההתפתחותיים, משום שהם אחראים להתבגרותו.

3. קווים מנחים לקביעת טובת הילד:

בשל כך שכל ילד הוא אדם עצמאי, טובתו ואופן מימוש זכויותיו על ידי הוריו במשותף צריכה להיבחן באופן אינדיווידואלי בעת קביעת הסדרי ההורות בגירושין. לכן אין מקום לקבוע חזקה כללית כמו "חזקת הגיל הרך", לאופן מימוש טובת הילד וזכויותיו. במקום זאת מוצע לקבוע בחוק קווים מנחים לקביעת טובת הילד על ידי בית המשפט כאשר ההורים אינם מגיעים להסכמה. קווים מנחים אלו נועדו ליתן מענה מאזן הולם לנוכח החשש שהועלה, לפיו ביטול "חזקת הגיל הרך" עלול להגביר את יצר ההתדיינות ואת השימוש לרעה בהליכים המשפטיים לתכליות זרות.

4. עידוד שיתוף הפעולה בין ההורים וצמצום ההתדיינות בענייני הילדים:

הואיל ונקודת המוצא של החוק המוצע היא עקרון "טובת הילד" כשיקול ראשון במעלה, יש לעודד הידברות בין ההורים, באמצעות גישור או ייעוץ טיפולי, שיאפשר לממש זכויות הילד בדרכי שלום ולמנוע מהילד פגיעות הכרוכות בהתדיינות בבית המשפט בענייניו. על כן מוצע לקבוע כי ההורים חייבים להשתתף בפגישת מהות - מידע, היכרות ותאום - לפני הגשת תובענה בענייני האחריות ההורית, כדי לנסות להביאם להסכמה, בעזרת מגשר או יועץ טיפולי. כאשר ההורים לא הגיעו להסכמה, כל אחד מההורים יידרש להגיש לבית המשפט הצעה להסכם הורות בעניין אופן מימוש אחריותם ההורית כלפי ילדם. המודל של הסכם ההורות המוצע, פורס בפניהם רשימת הנושאים הדורשים הסדרה במסגרת אחריותם ההורית במכלול עניינים הנוגעים לשגרת החיים של הילד. הפרדתם של נושאים אלה מיתר מרכיבי סכסוך הגירושין, באה להבטיח כי הנושאים הקשורים לילדים והדאגה לצרכיהם לא יושפעו מנושאי הסכסוך האחרים שבין ההורים.

כדי לצמצם משך ההתדיינות בענייני הילדים ולנוכח העומס הכבד המוטל על העובדים הסוציאליים לסדרי דין הגורם לשיהוי רב בקבלת התסקירים, לא יורה בית המשפט על עריכת תסקיר של עובד סוציאלי, אלא אם כן התקיים בפניו דיון בהשתתפות בעלי הדין, לאחר שבית המשפט התרשם כי יש צורך בתסקיר, או שהוא הפנה את בעלי הדין ליחידת הסיוע שתתן לו חוות דעת על כך. בדרך זו יצומצמו המקרים שבהם מופנים בעלי דין לתסקיר ללא הצדקה אמיתית. כמו כן לא יענה בית המשפט לבקשה למנות מומחה מטעם בעל דין אלא לאחר שהוא קיבל חוות דעת מיחידת הסיוע או תסקיר

מעובד סוציאלי שבהם המלצה על מינוי מומחה כאמור. חוות דעתו של מומחה תפרט באופן מפורש מקורות המידע עליהם היא מסתמכת. זאת על מנת לאפשר לבית המשפט לבחון אותה באופן ביקורתי ולזהות אם חוות דעת היא בעלת ביסוס מספק.

5. הגירה:

אחת הנושאים שמעורר מחלוקת כבדה ביותר בין ההורים נוגע למצבים שבהם אחד מן ההורים מבקש להגר מן הארץ עם הילד. על מנת להבטיח שמירת הקשר של הילד עם שני הוריו והתפתחותו התקינה, מוצע להסדיר במפורש נושא זה בחוק, בהתאם למתווה הכללי המוצע על ידי הוועדה לגבי אופן מימוש האחריות ההורית שבחוק.

6. אכיפת של הסדרי הורות:

כדי להבטיח מימוש הסדרי האחריות ההורית על ידי שני ההורים מוצע לקבוע בחוק זכות להפעיל אמצעי אכיפה משפטיים, לפי שיקול דעת בית המשפט, כלפי הורה המפר אחריותו ההורית, לרבות זכות לפיצויים מהורה שמתרשל במילוי אחריותו ההורית.

שר המשפטים שמע את חברי הוועדה, ועיין בדו"ח אשר הוגש לו. שר המשפטים רואה בהמלצות הוועדה הפתרון הראוי לסוגיה של האחריות ההורית בגירושין לילדיהם. המלצות הוועדה יועברו ליועץ המשפטי לממשלה לשם הכנת והפצת תזכיר הצעת חוק בהתאם להמלצות הוועדה.

● חלקו הראשון של הדו"ח

● שמונה עמודים ראשונים של הדו"ח

● תוכן העניינים

● דו"ח סופי

● השלמת עבודת הוועדה

שתף בפייסבוק שתף בטוויטר